

3/2018

Momentti

Sisältö

LAINSÄÄDÄNTÖKATSAUS • Vahvistetut lait 2 • Hallituksen esitykset 2 • Valtioneuvoston asetukset 4
• **OIKEUSTAPAUKSET** • Korkein oikeus 4 • Korkein hallinto-oikeus 6

➤ VAHVISTETUT LAIT

- **Laki eräiden polttoaineiden elinkaarenaikaisten kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisestä ja biopolttoaineista ja bio-nesteistä annetun lain 2 §:n muuttamisesta (170–171/2018)**

HE 184/2017
YmVM 2/2018

Lait tulivat voimaan 16.3.2018.

Laki eräiden polttoaineiden elinkaarenaikaisten kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisestä koskee moottorikäyttöisissä ajoneuvoissa, liikkuvissa työkoneissa, maa- ja metsätaloustraktoreissa sekä sisävesillä kulkevissa sisävesialuksissa ja huviveneissä käytettäviä polttoaineita. Lain mukaan polttoaineiden toimittajille tulee velvollisuus vähentää kulutukseen luovutettavien polttoaineiden energiayksikköä kohti laskettuja kasvihuonekaasupäästöjä vähintään kuudella prosentilla vuoden 2020 loppuun mennessä verrattuna fossiilisten polttoaineiden käytöstä aiheutuviin elinkaarenaikaisiin keskimääräisiin kasvihuonekaasupäästöihin Euroopan unionissa vuonna 2010. Velvollisuuden laiminlyönnistä määrätään seuraamusmaksu. Velvoite koskee vain vuotta 2020. Laissa säädetään myös biopolttoaineiden ja niiden raaka-aineiden kestävyyskriteerien mukaisuudesta, kasvihuonekaasupäästöjen laskennasta ja vuotuisesta tietojen antamisesta. Tietojen antaminen jatkuu myös vuoden 2020 jälkeen.

Lailla pannaan täytäntöön polttoaineiden laadusta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä ja seuranta koskevat säännökset sekä laskentamenetelmistä ja raportointivaatimuksista annetun neuvoston direktiivin säännökset.

➤ HALLITUKSEN ESITYKSET

- **Hallituksen esitys (HE 9/2018 vp) eduskunnalle EU:n yleistä tietosuoja-asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi.**

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi tietosuojalaki. Lailla täydennettäisiin ja täsmennettäisiin Euroopan unionin yleistä tietosuoja-asetusta. Esityksessä ehdotetaan, että samalla kumottaisiin henkilö-tietolaki sekä laki tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta. Ehdotettu laki olisi henkilötietojen käsittelyyn sovellettava yleislaki. Ehdotetussa laissa säädettäisiin henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta ja erityisiin henkilö-tietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelystä eräissä tilanteissa, tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamiseen lapselle sovellettavasta ikärajasta, valvontaviranomaisesta, oikeusturvasta sekä eräistä tietojenkäsittelyn erityistilanteista. Tietosuojalaki ei muodostaisi itsenäistä ja kattavaa sääntelykokonaisuutta, vaan sitä sovellettaisiin rinnakkain tietosuoja-asetuksen kanssa. Tietosuojalain sääntelystä voitaisiin poiketa, jos poikkeaminen olisi mahdollista tietosuoja-asetuksen antaman harkintamarginaalin puitteissa. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös rikoslain 38 luvun 9 pykälää siten, että nykyinen laaja henkilötietojen käsittelyä koskeva kriminalisointi korvattaisiin tietojen urkintaa koskevalla kriminalisoinnilla. Lisäksi ehdotetaan muutoksia sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 25.5.2018.

- **Hallituksen esitys (HE 13/2018 vp) eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä Puolus-**

tusvoimissa sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa. Lakia sovellettaisiin Puolustusvoimien suorittamaan ja Puolustusvoimien lukuun suoritettavaan henkilötietojen käsittelyyn ja siihen ehdotetaan keskitettäväksi henkilötietojen käsittelyä koskeva sääntely muista puolustushallinnon laeista. Esitys liittyy Suomen tietosujalainsäädännön kokonaisuudistukseen, jonka taustalla on Euroopan unionin tietosuojaa koskeva sääntely.

- **Hallituksen esitys (HE 14/2018 vp) eduskunnalle maakunta-uudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjau- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi.**

Hallituksen esitys liittyy eduskunnalle 2.3.2017 annettuun hallituksen esitykseen maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi (HE 15/2017 vp). Esityksellä perustettaisiin Valtion lupa- ja valvontavirasto, jolle koottaisiin pääosa lakkautettavaksi ehdotettavien aluehallintovirastojen ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tehtävistä sekä osa lakkautettavaksi ehdotettavien elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävistä. Valtion lupa- ja valvontavirasto olisi toimivallaltaan valtakunnallinen ja tehtäviltään monialainen valtion hallintoviranomainen, joka turvaisi alueilla toimien perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumista hoitamalla lainsäädännön toimeenpan-

no-, ohjaus-, lupa-, rekisteröinti- ja valvontatehtäviä.

● **Hallituksen esitys (HE 16/2018 vp) eduskunnalle laiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.**

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa. Laissa säädettäisiin asiakkaan valinnanvapauden sisällyttämisestä neuvonnasta ja ohjauksesta, palvelutarpeen arvioinnista sekä palvelujen yhteensovittamisesta, palveluntuottajien hyväksymismenettelyistä, palvelujen tuottamisesta ja tuottajia koskevista velvoitteista, palveluntuottajille suoritettavista korvauksista, tiedonhallinnasta, valvonnasta sekä valinnanvapausmallin käyttöönnotosta. Asiakas voisi valita laissa määriteltyjä suoran valinnan palveluja tuottavan sosiaali- ja terveyskeskuksen ja suunhoidon yksikön kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan ilman maakunnan ohjausta tai maakunnan liikelaitoksen tekemää palvelutarpeen arviointia. Lisäksi asiakkaalla olisi oikeus valita maakunnan liikelaitos ja sen palveluyksiköt. Maakunnan liikelaitoksen tekemän palvelutarpeen arvioinnin perusteella asiakkaalle voitaisiin myöntää tietyissä palveluissa asiakasseteli tai henkilökohtainen budjetti, joiden perusteella asiakas voisi valita palveluntuottajan. Henkilökohtaisessa budjetissa asiakkaalla olisi mahdollisuus vaihtaa myös palvelujen sisältöön. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tuloverolakia. Lakiin tehtäisiin maakunnan verovelvollisuuteen liittyvät muutokset tuottajien välisen kilpailuneutraliteetin toteuttamiseksi. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös valtioneuvoston tarkastusvirastosta annettua lakia ja oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annettua lakia. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2020.

● **Hallituksen esitys (HE 17/2018 vp) eduskunnalle laiksi Syyttä-**

jälaitoksesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Esityksessä syyttäjälaitoksen organisaatiota uudistettaisiin siten, että Valtakunnansyyttäjänvirastosta ja sen alaisuudessa toimivista syyttäjänvirastoista muodostettaisiin yksi Syyttäjälaitos-niminen virasto. Syyttäjälaitos muodostuisi keskushallintoyksikkönä toimivasta valtakunnansyyttäjän toimistosta ja viidestä viraston osastoina toimivasta syyttäjälueesta. Kihlakunnansyyttäjän virkanimike muuttuisi aluesyyttäjäksi. Ahvenanmaalla säilytettäisiin maakunnansyyttäjän virkanimike. Erikoissyyttäjät toimisivat vastedes erikoissyyttäjän virassa. Kaikki virat olisivat Syyttäjälaitoksen yhteisiä ja sijoittuisivat syyttäjälueelle tai valtakunnansyyttäjän toimistoon. Syyttäjäluetta johtaisi johtava aluesyyttäjä, joka nimitettäisiin virkaansa määrääjäksi. Valtionsyyttäjää syytettäisiin virkarikoksesta hovioikeudessa ja syyttäjänä olisi joko oikeuskansleri tai oikeusasiames. Laissa säädettäisiin lisäksi syyttäjän tehtävistä, toimivallasta, tiedonsaantioikeudesta, esteellisyydestä, varallaolosta ja asiamiehenä toimimisesta. Muihin lakeihin tehtäisiin lähinnä teknistyyppejä korjauksia. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 31.10.2018.

● **Hallituksen esitys (HE 18/2018 vp) eduskunnalle laeiksi pelastuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräksi muiksi laeiksi.**

Pääosa muutoksista johtuu maakuntien perustamista sekä maakuntauudistuksen täytäntönpäonoa ja valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevasta lainsäädännöstä. Pelastuslakiin tehtäisiin lisäksi tarkistuksia, jotka koskevat muun muassa öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaa, pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sotiushenkilöstön koulutusta sekä väestönsuojien rakentamista. Pelastusopistosta annettuun lakiin tehtäisiin eräitä Pelastusopiston tehtäviin liittyviä tarkennuksia ja palosuojelurahastolakiin eräitä Palosuojelurahaston ohjaukseen ja valvontaan liittyviä tarkennuksia.

● **Hallituksen esitys (HE 19/2018 vp) eduskunnalle laiksi väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta.**

Esityksessä tehtäisiin yleisen tietosuoja-asetuksen edellyttämät muutokset väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annettuun lakiin.

● **Hallituksen esitys (HE 21/2018 vp) eduskunnalle laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.**

Uudella lailla pantaisiin täytäntöön tutkimusta, opiskelua, harjoittelua, vapaaehtoistyötä, oppilasvaihto-ohjelmaa tai koulutus-hanketta ja au pairina työskentelyä varten tapahtuvan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksiä koskeva direktiivi. Direktiivi pantaisiin täytäntöön tutkijoiden, opiskelijoiden, työharjoittelijoiden ja vapaaehtoisten osalta. Uudessa laissa säädettäisiin maahantulon ehdoista, myönnettävistä oleskeluluvista ja oikeuksista maassaolon aikana. Laissa säädettäisiin lisäksi tutkijoiden ja heidän perheenjäsentensä sekä opiskelijoiden oikeudesta liikkua toisen jäsenvaltion myöntämällä oleskeluluvalla Suomeen. Ulkomaalaislaissa säädettäisiin direktiivin täytäntöönpanoon liittyvästä au pair -sijoituksen perusteella myönnettävästä oleskeluluvasta. Esityksen keskeisen sisällön muodostaisi direktiivin tarkoittama kolmansien maiden kansalaisten yhdenvertainen kohtelu Suomen kansalaisten kanssa. Sen toteuttamiseksi ehdotetaan useita muutoksia sosiaaliturvaa ja terveydenhoitoa koskevaan lainsäädäntöön. Samalla otettaisiin käyttöön direktiivissä sallitut poikkeukset yhdenvertaisesta kohtelusta.

● **Hallituksen esitys (HE 23/2018 vp) eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoitta-**

misen estämisestä annetun lain 7 luvun 1 §:n muuttamisesta.

Lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lain valvontaviranomaisten toimivalta kattaa nimenomaisesti myös Ahvenanmaan maakuntalainsäädännössä tarkoitettujen Ahvenanmaalla toimivien rahapeliyhteisöjen sekä kiinteistöväliittäjien ja vuokrahuoneistojen välitysliikkeet.

● Hallituksen esitys (HE 24/2018 vp) eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan, että maasta karkottamista koskevien päätösten täytäntöönpanokelpoisuutta koskevia säännöksiä muutetaan. Rikoksiin ja yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvät karkottamispäätökset voitaisiin panna täytäntöön nopeammin. Lakiin esitetään myös lisättäväksi säännös eurooppalaisen matkustusasiakirjan myöntävästä viranomaisesta.

● Hallituksen esitys (HE 26/2018 vp) eduskunnalle laeiksi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan eräiden henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten muuttamisesta.

Esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan lainsäädännön osalta henkilötietojen käsittelyä koskevat Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi. Keskeisimmät muutokset koskevat rekisterinpitäjän nimittämistä eräissä laeissa ja useita uusia säännöksiä, jotka liittyvät tietosuojaa-asetuksen sallimaan kansalliseen liikkumavaraan rekisteröidyn oikeuksien osalta.

● Hallituksen esitys (HE 28/2018 vp) eduskunnalle säteilylaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Lailla pantaisiin osaltaan täytäntöön Euroopan unionin uusi säteilyturvallisuusdirektiivi, jossa säädetään ionisoivaa säteilyä käyttävän toiminnanharjoittajan velvollisuuksista ja säteilyn turvallisuudesta käytöstä sekä säteilysuojelusta säteilyvaaratilanteissa ja vallitsevis-

sa altistustilanteissa. Eräitä asetustasoisia säännöksiä ja Säteilyturvakeskusten ohjeita siirrettäisiin lain tasolle uuden perustuslain edellyttämällä tavalla.

➤ VALTIONEUVOSTON ASETUKSET

● Valtioneuvoston asetus yhdistelmärangaistukseen kuuluvan valvonta-ajan täytäntöönpanosta (140/2018)

Asetuksella säädetään tarkemmin yhdistelmärangaistuksen valvonta-aikaan liittyvien asiakirjojen laatimisesta, käsittelystä ja sisällystä; turvatarkastuksen kirjaamisesta; valvottavan epäillyn päihitymystilan toteamisesta ja kirjaamisesta; velvollisuuksien rikkomisen selvittämisestä ja kirjaamisesta; turvatarkastuksesta ja poliisille luovutettavien esineiden ja aineiden kirjaamisesta; sallituista voimankäyttövälineistä; valvottavalle aiheutuneiden matkakustannusten korvaamisesta ja vapauttamisen ajankohdan määräytymisestä.

● Valtioneuvoston asetus alkoholilain täytäntöönpanosta (151/2018).

Asetuksella annetaan tarkemmat säännökset lupahakemuksen sisällöstä ja hakemukseen liitettävistä selvityksistä, tilaisuuksissa ja tapahtumissa tapahtuvan anniskelun tilojen ja alueen hyväksymismenettelyistä sekä tilaisuudesta ilmoittamisesta, alkoholiyhdistiön päätöksenteon menettelyistä ja päätöksenteon perusteiden julkistamisesta valmistajille ja myyjille sekä anniskelun jatkoaikailmoituksesta ja siihen liitettävistä selvityksistä.

➤ KORKEIN OIKEUS

KKO:2018:11

Velan vanhentuminen – Vanhentumisen katkaiseminen – Vahingonkorvaus – Kiinteistön kauppa – Reklamaatio

Kiinteistöllä oli harjoitettu kumitehdastoimintaa 1980-luvun puoli-

väliin saakka. Toimintaa harjoittanut yritys siirsi kiinteistön apporttina perustamalleen tytäryhtiölle vuonna 2001. Tytäryhtiö myi kiinteistön kaupungille vuonna 2003. Vuonna 2009 kaupunki myi kiinteistön edelleen ulkopuoliselle ostajalle. Ostajan aloittaessa rakennustyöt paljastui, että kiinteistön maaperässä oli haudattuna kumijätettä. Kaupunki puhdisti kiinteistön maaperän omalla kustannuksellaan. Kaupunki esitti sille syntyneiden kustannusten johdosta korvausvaatimuksen tytäryhtiölle vuonna 2011 ja emoyhtiölle vuonna 2012.

Kaupungin vahingonkorvausvaatimus emoyhtiötä kohtaan hylättiin vanhentuneena. Vanhentumisaikaa katsottiin alkaneen silloin, kun kaupungin edustaja oli ollut paikalla jätteen löytymisen johdosta toimitetussa kiinteistön tarkastuksessa ja tällöin saanut riittävät tiedot vahingosta ja siitä vastuussa olevasta tahosta. Tytäryhtiölle tehty reklamaatio ei ollut katkaissut vanhentumista yhtiötä kohtaan.

Kaupunki oli menettänyt oikeutensa vedota kiinteistön virheeseen myyjänä ollutta tytäryhtiötä kohtaan, koska kaupunki ei ollut tehnyt reklamaatiota kohdullisissa ajassa virheen havaitsemisesta ja koska tytäryhtiön ei ollut näytetty toimineen kiinteistön kaupassa kunnianvastaisesti ja arvottomasti tai törkeän huolimattomasti.

KKO:2018:12

Velallisen rikos – Törkeä velallisen epärehellisyys

Osakeyhtiön hallituksen jäsen A oli kolmen vuoden aikana useita kertoja luovuttanut yhtiöstä varoja itselleen ja puolisolleen yhteensä 54 693 euroa. Osakeyhtiön liiketapahtumien merkitseminen kirjanpitoon ja tilinpäätösten laatiminen oli laiminlyöty kolmella tilikaudella eikä varojen nostoja ollut kirjattu yhtiön kirjanpitoon. Riidatonta oli, että A oli tehnyt yhtiön hyväksi työtä. Kysymys siitä, oliko varojen nosto tapahtunut ilman hyväksyttävää syytä ja oliko A siten menettelyllään syyllistynyt törkeään velallisen epärehellisyys. Ks. KKO:2005:68 KKO:2005:119 KKO:2011:64

KKO:2018:13**Oikeudenkäyntimenettely – Jatkokäsittelylupa – Muutospöytäkirja – Urakkasopimus**

Urakoitsija vaati kanteessaan tilaajalta suoritusta urakan loppuselvitystilaisuudessa osin riittäviksi jääneistä muutos- ja lisätyösaatavista sekä urakkahinnan loppusuoritusta. Tilaaja kiisti kanteen vedoten asiassa loppuselvitystilaisuuden jälkeen saavutettuun sovintoon. Käräjäoikeus katsoi osapuolten saavuttaneen sovinnon kaikista urakkaan liittyvistä erimielisyyksistä ja hylkäsi kanteen.

Urakoitsija vetosi valituksessaan hovioikeudelle muun ohella siihen, että riidattomiksi muodostuneiden saatavien maksuliikennettä kuvannutta asiakirjaa oli tulkittu sen sanamuodon ja tarkoituksen vastaisesti sovinnoksi eikä ratkaisussa ollut otettu huomioon rakennusurakan vakiintuneita käytäntöjä rakennusaikaisten erimielisyyksien ratkaisemiseksi. Hovioikeus ei myöntänyt asiassa jatkokäsittelylupaa.

Korkeimman oikeuden päätöksestä ilmenevillä perusteilla katsottiin, että urakoitsijan valituksen johdosta hovioikeudessa ei ollut kysymys yksinomaan näytön uudelleen arvioimisesta ja että hovioikeuden olisi pitänyt myöntää jatkokäsittelylupa muutospöytäkirjalla.

OK 25 a luku 11 §

KKO:2018:14**Menettämisseuraamus – Hyödyn menettäminen – Työrikos – Työturvallisuusrikos**

A oli X Oy:n toimitusjohtajana tuomittu rangaistukseen työturvallisuusrikoksesta sillä perustella, että hän oli työaikalainsäädännön vastaisesti teettänyt yhtiön työntekijöillä ylittöitä yli sallitun vuosittaisen tuntimäärän. Siltä osin kuin työntekijät eivät itse olleet vaatineet maksamatta jääneitä ylityökorvauksia hovioikeus oli velvoittanut A:n ja X Oy:n yhteisvastuullisesti korvaamaan valtiolle rikoksen tuottamana taloudellisena hyötynä määrän, joka vastasi liikaa teetetyiltä ylityötunneilta maksamatta jätettyjä ylityökorvauksia.

Yhtiön toimitusjohtajaa ja ai-noaa osakkeenomistajaa A:ta kos-

keva menettämisseuraamusvaatimus hylättiin, kun asiassa ei ollut esitetty selvitystä siitä, että hän olisi itse hyötynyt rikoksesta. Koska ylityökorvausten maksamatta jättämisestä ei ollut syntynyt rikoslain 10 luvun 2 §:ssä tarkoitettua syyksi luetun työturvallisuusrikoksen tuottamaa taloudellista hyötyä, hylättiin menettämisseuraamusvaatimus myös yhtiötä vastaan.

RL 10 luku 2 § (875/2001)

KKO:2018:15**Velan vanhentuminen – Oikeudenkäyntimenettely – Muutoksenhaku – Prosessinjohto**

Kiinteistönkaupassa oli sovittu ostajan vastaavan kustannuksista, joita aiheutui teiden rakentamisesta kiinteistölle. Kaupan jälkeen myyjä oli tilannut teiden rakentamistyöt ja maksanut niistä aiheutuneet kustannukset. Myyjän ostajaan kohdistaman sanottujen kustannusten korvaamista koskevan vaatimuksen vanhentumisajan alkaminen määräytyi velan vanhentumisesta annetun lain 6 §:n nojalla.

Kysymys myös myyjän oikeudesta vedota Korkeimmassa oikeudessa toissijaiseen kanneperusteeseen, johon se ei ollut vedonnut vastatessaan valitukseen hovioikeudessa.

VanhL 6 §

KKO:2018:16**Ahvenanmaa – Ajokielto – Perustuslaki – Perustuslain etusija – Yhdenvertaisuus lain edessä**

Ahvenanmaan ajokorttilain 44 §:n 2 momentin mukaan rattijuopumuksesta määrättävän ajokiellon vähimmäisaika on yksi vuosi. Käräjäoikeus määräsi Ahvenanmaalla rattijuopumukseen syyllistyneelle A:lle kestoltaan yhden vuoden neljän kuukauden ajokiellon. A:n valituksesta hovioikeus katsoi, että Ahvenanmaan ajokorttilain ajokiellon vähimmäiskesto koskevan säännöksen soveltaminen asiassa loukkasi perustuslain 6 §:n 1 momentissa turvattua ihmisten yhdenvertaisuutta lain edessä, ja määräsi ajokiellon päättymään hovioikeuden tuomion antopäivänä,

jolloin ajokieltoajan pituudeksi jäi alle vuosi.

Mainitsemillaan perusteilla Korkein oikeus katsoi, ettei Ahvenanmaan ajokorttilain säännöksen soveltaminen asiassa ollut ilmeisessä ristiriidassa perustuslain 6 §:n 1 momentin säännöksen kanssa. A:lle määrättiin yhden vuoden kahden kuukauden pituinen ajokielto.

PL 6 §

PL 106 §

Ahvenanmaan ajokorttiL 44 §

Ks. HD:2018:16

KKO:2018:17**Kavallus – Törkeä kavallus – Rikoksen yksikointi**

A oli kunnan viranhaltijana anastanut määräysvaltaansa Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskukselta saamiaan rahavaroja 16 vuoden aikana 20 eri kerralla yhteensä 121 175,83 euroa. Hänen menettelyään pidettiin yhtenä rikoksena. (Ään.)

RL 28 luku 5 §

KKO:2018:18**Huoneenvuokra – Asuinhuoneiston vuokraus – Vuokralaisen oikeus saada korvausta**

Toiselle paikkakunnalle vakinaisen työn vuoksi muuttaneelle perheelle oli toistaiseksi voimassa olevalla vuokrasopimuksella vuokrattu asuinhuoneistoksi rivitalo-huoneisto. Vuokranantaja oli irtisanonut vuokrasopimuksen kahden ja puolen kuukauden kuluttua vuokrasuhteen alkamisesta, koska hän aikoi jatkaa asunnon myyntiä. Irtisanomisilmoituksen mukaan irtisanomisaika oli neljä ja puoli kuukautta. Kysymys siitä, oliko irtisanominen ollut hyvän tavan vastainen siten, että vuokralaisella oli oikeus saada korvausta. (Ään.)

AHVL 57 § 1 mom

KKO:2018:19**Osakeyhtiö – Suunnattu osakeanti – Sulautuminen – Yhdenvertaisuus**

Osakeyhtiön hallitus oli yhtiökokouksen valtuuttamana tehnyt päätöksen suunnatusta osakeantista. Kysymys siitä, oliko osake-

annin suuntaamiselle yhtiön kannalta painava taloudellinen syy ja loukkasiko hallituksen päätös vähemmistöosakkaiden yhdenvertaista kohtelua. (Ään.)

OYL 1 luku 7 §
OYL 9 luku 4 §
OYL 21 luku 2 §
OYL 21 luku 3 §

KKO:2018:20

Kirjanpitorikos – Törkeä kirjanpitorikos – Veropetos – Törkeä veropetos – Osakeyhtiö – Samastaminen

Syyttäjä katsoi, että suomalaisen X Oy:n toimintaan oli samastettava yhtiön kanssa samaan intressipiiriin kuuluvan kahden tanskalaisyhtiön toiminta lentokoneiden myynnissä, koska myynneissä oli tosiasiasa kysymys X Oy:n liiketoiminnasta ja lentokoneiden myynti oli tapahtunut tosiasiasa Suomessa. Myyntien aikana Tanskassa oli noudatettu poikkeusmenettelyä, jossa yksityishenkilöille myydyt tietyn painoluokan alittavat lentokoneet olivat arvonlisäverosta vapaita.

Korkeimman oikeuden tuomiosta ilmenevillä perusteilla katsottiin, että tanskalaiset yhtiöt eivät olleet samastettavissa X Oy:öön arvioitaessa törkeän veropetoksen ja törkeän kirjanpitorikoksen tunnusmerkistöjen täytymistä ja syytteet hylättiin.

KKO:2018:21

Tekijänoikeusrikos – Tekijänoikeusrikkomus – Valokuva

B oli ottanut metsoaiheisen valokuvan, johon hänellä oli tekijänoikeuslain 49a §:n mukaiset valokuvaajan oikeudet. A oli ilman B:n lupaa maalannut öljyvärimalauksen, joka vastasi sekä kokonaisvaikutelmaltaan että yksityiskohdiltaan lähes täysin valokuvaa, sekä ottanut maalauksestaan valokuvan ja tarjonnut maalausta ja valokuvan vedoksia myytäväksi.

Korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevillä perusteilla A:n katsottiin valmistaneen B:n valokuvasta kappaleita ja saattaneen niitä yleisön saataviin ja siten syyllistyneen tekijänoikeusrikkomukseen. Vrt. KKO:1979-II-64

TekijänoikeusL 2 §
TekijänoikeusL 49a §

► KORKEIN HALLINTO-OIKEUS

Yleishallinto-asiat

KHO:2018:25

Asiakirjajulkisuus – Työeläkevakuutusyhtiöt – Huomattavat tai poikkeukselliset liiketoimet – Asiakastiedot – Työhyvinvointitoiminta – Erytysäännös – Liikesalaisuus

Finanssivalvonta oli kieltäytynyt luovuttamasta tietoa työeläkevakuutusyhtiöiden kuukausittain raportoimista huomattavista tai poikkeuksellisista liiketoimista siltä osin kuin kysymys oli liiketoimien kohteena olleiden yksittäisten yritysten nimistä. Hallinto-oikeus oli velvoittanut Finanssivalvonnan luovuttamaan nämä tiedot asiakirjojen pyytäjälle.

Valituksessaan korkeimmalle hallinto-oikeudelle Finanssivalvonta oli vaatinut hallinto-oikeuden päätöksen kumoamista ja samalla esittänyt, että valvontaraporteissa oli tietoja myös työhyvinvointitoiminnasta, jota ei voitu pitää raportoinnin kohteena olevana työeläkevakuutusyhtiön huomattavana tai poikkeuksellisenä liiketoimintana.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että työeläkevakuutusyhtiöiden liiketoimia voitiin lähtökohtaisesti pitää sekä yhtiöiden että liiketoimien toisten osapuolten liikesalaisuuksina siten kuin niistä säädetään julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 20 kohdassa. Liikesalaisuuden piiriin sisältyi lähtökohtaisesti myös tieto siitä, että yhtiön ja sen asiakkaan välillä oli tehty liiketoimi.

Työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain 30 §:n 3 momentin erityissäännöksellä oli kuitenkin säädetty poikkeus salassapidosta niiden huomattavien ja poikkeuksellisten liiketoimien osalta, jotka työeläkevakuutusyhtiö oli tehnyt hankkiakseen asiakkaita tai muuten markkinoidakseen taikka jotka se oli tehnyt asiakkaidensa kanssa. Lain esitöistä ilmeni, että säännöksen yhtenä tarkoituksena oli ollut

estää työeläkevakuutusyhtiöiden varojen liiallinen ja muu epätarkoituksenmukainen käyttäminen uusien asiakkaiden hankintaan ja että jos niin kuitenkin kävisi, olisi siitä oltava mahdollisuus saada avoimesti tietoa. Samoin lain esitöistä ilmeni, että työeläkevakuutustoiminnan suuren taloudellisen merkityksen vuoksi oli pidetty tärkeänä, että liiketoimintaa koskevien tietojen julkisuus turvataan lailla. Muun muassa yhtiöiden tekemät kaupat asiakashankinnan yhteydessä oli tärkeä julkistaa.

Mainitun säännöksen tarkoituksen turvaamisen kannalta oli ollenaisa, että tiedot työeläkevakuutusyhtiöiden huomattavista ja poikkeuksellisista työhyvinvointitoimintaa koskevista liiketoimista ovat julkisia asiakasta koskevien tietojen osalta. Työhyvinvointitoimintaa oli lisäksi pidetty raportoitavana tietona Finanssivalvonnan omassa ohjeistuksessa. Finanssivalvonnan oli luovutettava pyydetty tiedot siltä osin kuin asiakirjojen pyytäjä ei ollut niitä jo saanut hallinto-oikeuden päätöksen jälkeen.

Finanssivalvonta oli muuttanut raportointia koskevia määräyksiään työhyvinvointihankkeiden osalta 1.3.2016 eli asiassa 19.2.2015 tekemänsä päätöksen jälkeen siten, että nämä hankkeet oli poistettu poikkeuksellisina raportoitavien liiketoimien joukosta ja raportointivelvoitetta muutoinkin muutettu näiden hankkeiden osalta. Korkein hallinto-oikeus ei ottanut eikä olisi voinutkaan ottaa kantaa siihen, voitaisiinko raportoinnin julkisuutta ja salassa pidettävyyttä työhyvinvointihankkeisiin liittyvien liiketoimien osalta arvioida toisin niiden raporttien osalta, jotka oli toimitettu Finanssivalvonnalle tämän jälkeen.

Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (julkisuuslaki) 24 §
1 momentti 20 kohta
Laki työeläkevakuutusyhtiöistä 30 § 3 momentti
Hallituksen esitys HE 76/2006 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuslaitoksen toimintaa koskevan tietojen julkisuudesta StVM 29/2006 vp

KHO:2018:27

Julkinen hankinta – Valitus tarjouspyynnön syrjivyydestä – Erillinen valitus hankintapäätöksestä – Hankintamenettelyyn

osallistumaton tarjoaja – Alalla toimiva yritys – Tarjouksen antamatta jättämisen merkitys – Asianosaisaseman perusteet

Hankintayksikkö oli pyytänyt tarjouksia katuvalaistuksen saneerauksesta. Alalla toimiva yhtiö teki ennen tarjousajan päättymistä tarjouspyynnön syrjivyyttä koskevan valituksen sekä hankintapäätöksen tekemisen jälkeen hankintapäätöstä koskevan valituksen markkinaoikeudelle. Yhtiö ei jättänyt tarjouskilpailussa tarjousta. Markkinaoikeus katsoi, että valituksissa oli kysymys samasta menettelystä ja että yhtiöllä oli kummassakin muutoksenhaussa asianosaisen asema. Markkinaoikeus hylkäsi valitukset.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että alalla toimivalla yhtiöllä oli tarjouspyyntöön kohdistuvan valituksen osalta julkisista hankinnoista annetussa laissa tarkoitettuun asianosaisasemaan perustuva muutoksenhakuoikeus. Markkinaoikeuden oli siten tullut tutkia tarjouspyyntöön kohdistunut valitus. Korkein hallinto-oikeus ei tältä osin muuttanut markkinaoikeuden päätöksen lopputulosta.

Korkein hallinto-oikeus katsoi toisin kuin markkinaoikeus, että yhtiöllä ei ollut asianosaisasemaa eikä siten muutoksenhakuoikeutta hankintapäätökseen kohdistuvassa muutoksenhaussa. Yhtiö ei ollut esittänyt sellaisia syitä, jotka olisivat estäneet sitä jättämästä tarjousta. Asiassa ei siten ollut tullut esille seikkoja, joiden perusteella olisi voitu katsoa, että yhtiön mahdollisuudet menestyä tarjouskilpailussa olisivat olleet unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitettulla tavalla olemattomat yhtiön syrjiviksi väittämien teknisten eritelmien tai vaatimusten takia. Kun yhtiö ei ollut osallistunut tarjouskilpailuun eikä myöskään osoittanut pyrkinensä osallistumaan siihen, sillä ei ollut oikeutta muutoksenhakuun hankintapäätöksestä. Korkein hallinto-oikeus kumosi ja poisti markkinaoikeuden päätöksen tältä osin ja jätti yhtiön markkinaoikeudelle tekemän valituksen tutkimatta.

Laki julkisista hankinnoista (348/2007) 85 § (321/2010) 1 momentti ja 86 § (321/2010) 1 momentti
Unionin tuomioistuimen tuomiot asiassa C-689/13, Puligienica Faci-

lity Esco (EU:C:2016:199), asiassa C-355/15, Technische Gebäudebetreuungs (EU:C:2016:988), yhdistetyissä asioissa C-439/14 ja C-488/14, Star Storage (EU:C:2016:688) sekä asiassa C-230/02, Grossmann Air Service (EU:C:2004:93)

KHO:2018:28

Valtiontuki – SGEI-palvelu – Valtiontuen edellytysten täyttyminen – Taloudellinen etu – Taloudellisen edun valikoivuus – Ensihoitopalvelu

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän valtuusto oli 17.6.2014 tekemällään päätöksellä hyväksynyt esityksen ensihoidon palvelutasoksi vuosille 2015–2018. Päätöksessä ensihoito oli todettu järjestettäväksi yhteistoiminnassa sairaanhoitopiirin palvelutasopäätöksen mukaisella alueella 1 Oulu-Koillismaan pelastusliikelaitoksen kanssa ja alueella 2 Jokilaaksojen pelastuslaitoksen kanssa. Sairaanhoitopiiri oli valituksenalaisen päätöksen ja sen liitteenä olleen, sanotulla päätöksellä hyväksytyt ensihoitopalvelun palvelutasoesityksen mukaisesti tehnyt ensihoitopalvelun järjestämistä koskevat olennaisilta osiltaan samansisältöiset yhteistoimintasopimukset ensihoitopalvelun tuottamisesta 1.1.2015 alkaen Oulu-Koillismaan pelastusliikelaitoksen (pohjoinen alue) ja Jokilaaksojen pelastuslaitoksen (eteläinen alue) kanssa.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, toisin kuin hallinto-oikeus, ettei asiassa ollut kysymys niin kutsutussa Altmark-oikeuskäytännössä ja Euroopan komission 20.12.2011 antamassa päätöksessä (2012/21/EU) tarkoitettusta yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvästä palvelusta, eli niin kutsutusta SGEI-palvelusta, eikä sairaanhoitopiiri ollut 17.6.2014 tekemällään päätöksellä asettanut pelastuslaitoksille Altmark-oikeuskäytännössä ja komission päätöksessä tarkoitettuja SGEI-velvoitteita. Asiassa ei näin ollen ollut tarpeen arvioida SGEI-palveluihin liittyviä kumulatiivisia edellytyksiä (tuomio Altmark Trans, C-280/00, EU:2003:415, 87–94 kohta), joiden perusteella korvausta tällaisesta palvelusta ei olisi katsottava valtiontueksi. Myöskään Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä ei ollut esittänyt, että

asiassa olisi ollut kysymys SGEI-velvoitteiden asettamisesta.

Pelastuslaitosten toimivalta järjestää ensihoitopalveluita yhteistoiminnassa sairaanhoitopiirin kuntayhtymän kanssa johtui terveydenhuoltolain 39 §:n 2 momentin ja pelastuslain 27 §:n 3 momentin 1 kohdan sääntelystä. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että Oulu-Koillismaan pelastusliikelaitokselle ja Jokilaaksojen pelastuslaitokselle johtui ensihoitoa koskevista terveydenhuoltolain ja pelastuslain säännöksistä sekä ensihoidon yhteistoimintasopimuksista erityisiä velvollisuuksia ja siten pelastuslaitosten asema ensihoitopalvelujen tarjoajana erosi oikeudellisesti valittajina olleiden yhtiöiden asemasta. Sairaanhoitopiirin kuntayhtymä voi terveydenhuoltolain 39 §:n 1 momentissa tarkoitettua järjestämistä vastaavalla tavalla kuin pelastuslaitosten kysymyksessä ollen.

Pelastuslaitokset, toisin kuin muut ensihoitopalvelujen markkinoilla toimivat palveluntarjoajat, eivät saaneet tarjota ensihoitopalveluita muille kuin kysymyksessä olleelle sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle, osallistua ensihoidon tarjoamista koskeviin kilpailutuksiin eivätkä markkinoida ensihoitopalveluita yhteistoimintasopimusta haittaavalla tavalla. Ensihoitoa koskevista terveydenhuoltolain ja pelastuslain säännöksistä ja yhteistoimintasopimuksista johtui pelastuslaitoksille suuronnettomuuksiin, normaaliolojen häiriötilanteisiin sekä poikkeusoloihin varautumiseen liittyviä vastuita. Lisäksi pelastuslaitoksilla oli yhteistoimintasopimusten nojalla velvollisuus toteuttaa ensihoitopalvelu sopimuksissa määritellyn nettokustannuseriaatteen mukaisesti. Ensihoitoon kuuluvat kaikki tulot kohdennettiin yhteistoimintasopimusten mukaisesti ensihoitoon ja siten ne vaikuttivat ensihoidon nettokustannuksiin menoja vähentäen.

Korkein hallinto-oikeus katsoi edellä lausutuista eroista johtuvan, että Oulu-Koillismaan pelastusliikelaitos ja Jokilaaksojen pelastuslaitos eivät olleet unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tar-

koitetulla tavalla ensihoitopalveluja markkinoilla tarjoaviin palveluntarjoajiin rinnastettavassa tosiasiallisessa ja oikeudellisessa tilanteessa. Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän valituksenalaisella päätöksellä ei siten voitu katsoa annetun mainituille pelastuslaitoksille unionin valtiontukisäännöissä tarkoitettua valikoivaa etua suhteessa valittajayhtiöihin. Näin ollen pelastuslaitosten ei ollut katsottava saavan sairaanhoitopiiriltä SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua taloudellista etua ensihoitopalvelujen tuottamisesta.

Koska SEUT 107 artiklan mukaiset edellytykset ovat kumulatiivisia, asiassa ei ollut tarpeen arvioida muiden kyseisessä artiklassa tarkoitettujen edellytysten täyttymistä. Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän valituksenalainen 17.6.2014 päätös ei näin ollen ollut valituksessa esitetyillä perusteilla syntynyt virheellisessä järjestyksessä eikä päätöksen kumoamiseen valituksen johdosta ollut aihetta.

Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus (SEUT) 106 artikla 1 ja 2 kohta, 107 artikla 1 kohta ja 108 artikla 3 kohta

Komission päätös Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 106 artiklan 2 kohdan määräysten soveltamisesta tietyille yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottaville yrityksille korvauksena julkisista palveluista myönnettävään valtioneutukseen (2012/21/EU)

Terveystieteiden lakia (1326/2010) 39 § 2 momentti

Pelastuslaki (379/2011) 27 § 2 momentti ja 3 momentti 1 kohta

Kuntalaki (365/1995) 90 § (1375/2007) 2 momentti

Unionin tuomioistuimen tuomiot C-280/00, Altmark Trans (EU:2003:415), C-6/12 - P (EU:C:2013:525), C-672/13, OTP Bank (EU:C:2015:185), C-524/14 P, Hansestadt Lübeck (EU:C:2016:971), C-70/16 P, Comunidad Autónoma de Galicia ja Regtel v. komissio (EU:C:2017:1002) ja C-399/08 P, komissio v. Deutsche Post (EU:C:2010:481)

KHO:2018:29

Valtiontuki – Valtiontuen edellytysten täytyminen – Oma toi-

inta – Taloudellinen etu – Korvauksen markkinaehtoisuuden selvittäminen – Taloudellisen edun valikoivuus – Vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan – Kilpailun vääristyminen – Taloudellinen toiminta – Potilaiden siirtokuljetukset – Kiireettömät siirtokuljetukset

HUS/Hyvinkään sairaanhoitoalueen lautakunta oli 12.5.2015 tekemällään päätöksellä ottanut sen jäsenkuntien järjestämisvastuulla olleet kiireelliset, ennakoimattomat potilassiirrot sairaanhoitoalueen omaksi toiminnaksi 1.10.2016 alkaen. Päätöksen perusteella kyseisten potilassiirtojen järjestämis- ja rahoitusvastuu olisi säilynyt Hyvinkään sairaanhoitoalueen jäsenkunnilla ja HUS/Hyvinkään sairaanhoitoalue olisi tuottanut kyseiset palvelut sairaanhoitoalueen jäsenkunnille. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että HUS/Hyvinkään sairaanhoitoaluetta ei voitu pitää kysymyksessä olevan sairaanhoitoalueen jäsenkuntiin nähden ulkopuolisena toimijana. Asiassa saadun selvityksen perusteella ei valituksenalaisen päätöksen perusteella ollut katsottava siirtyvän sairaanhoitoalueen jäsenkunnilta niihin nähden ulkopuoliselle toimijalle mitään taloudellista etua, jota olisi voitu pitää SEUT 107 artiklassa tarkoitettuna taloudellisena etuna.

HUS/Hyvinkään sairaanhoitoalueen lautakunta oli 12.5.2015 tekemällään päätöksellä lisäksi valtuuttanut sairaanhoitoalueen johtajan kuntien valtuuttamana sopimaan HUS-Logistiikka -liikelaityksen kanssa kuntien järjestämisvastuulla olleiden kiireettömien potilassiirtojen, niin sanottujen aikatauluskuljetusten, ottamisesta HUS-Logistiikka -liikelaityksen hoidettavaksi. HUS/Hyvinkään sairaanhoitoalueen lautakunnan päätöksen 12.5.2015 perusteella kuntien aikatauluskuljetusten järjestämis- ja rahoitusvastuu olisi säilynyt Hyvinkään sairaanhoitoalueen jäsenkunnilla, mutta palvelujen tuottaminen olisi siirtynyt HUS-Logistiikka -liikelaitykselle. HUS-Logistiikka -liikelaitykselle oli osa HUS-kuntayhtymää, johon kuului Hyvinkään sairaanhoitoalueen lisäksi muitakin sairaanhoitoalueita. Hyvinkään sairaanhoitoalueen jäsenkunnat olisivat maksaneet palvelujen tuottamisesta korvauk-

sen HUS-kuntayhtymälle, johon HUS-Logistiikka -liikelaitykselle organisaatorisesti kuului.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että HUS-Logistiikka -liikelaitykselle oli pidettävä Hyvinkään sairaanhoitoalueen jäsenkuntiin nähden ulkopuolisena toimijana. Sen osalta oli arvioitava, oliko Hyvinkään sairaanhoitoalueen jäsenkuntien aikatauluskuljetuksista HUS-kuntayhtymälle ja sitä kautta välillisesti HUS-Logistiikka -liikelaitykselle maksaman korvauksen osalta kysymys SEUT 107 artiklan 1 kohdan mukaisesta taloudellisesta edusta.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että HUS/Hyvinkään sairaanhoitoalueen lautakunnan valituksenalaisissa päätöksissä ei ollut riittäväällä tavalla selvitetty aikatauluskuljetuksista maksettavan korvauksen markkinaehtoisuutta eikä hinnoittelun omakustannusperusteisuutta unionin valtiontukisäännöissä edellytetyllä tavalla. Näin ollen edellä mainituilla perusteilla ei voitu pitää poissuljettuna, että HUS-Logistiikka -liikelaitykselle olisi saanut välillisesti HUS-kuntayhtymän kautta sairaanhoitoalueen jäsenkunnilta aikatauluskuljetusten tuottamisesta ylikompensaatiota ja siten SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua taloudellista etua.

Koska mahdollisen tukitoimenpiteen kohteena oli ainoastaan yksi toimija, HUS-Logistiikka -liikelaitykselle, myös unionin valtiontukisäännöksissä tarkoitettu tuen valikoivuutta koskeva edellytys täyttyi. Kun lisäksi otettiin huomioon järjestelyn taloudellinen merkitys, potilassiirtoalalla vallitseva kilpailu sekä se, että valittajayhtiöt kuuluivat kansainväliseen Falck-konserniin, myöskään valtiontukisäännöksissä tarkoitettu niin sanottu kilpailu- ja kauppavaikutusta koskeva edellytys ei ollut poissuljettavissa.

Asiassa oli vielä arvioitava, oliko HUS-Logistiikka -liikelaityksen toiminta sen hoidettaviksi annettujen kuntien järjestämisvastuulle kuuluvien aikatauluskuljetusten osalta unionin valtiontukisäännöksissä tarkoitettua taloudellista toimintaa. Tässä arvioinnissa ei ollut merkitystä sillä, voitaisiinko HUS-Logistiikka -liikelaityksen toimintaa pitää taloudellisena toimintana muiden kuin nyt kysees-

sä olevien aikatilauskuljetusten osalta.

Saadun selvityksen perusteella korkein hallinto-oikeus katsoi, ettei asiassa voitu pitää poissuljettuna, että HUS-Logistiikka -liikelaitos ei olisi valituksenalaisen HUS/Hyvinkään sairaanhoitoalueen lautakunnan päätöksen 12.5.2015 tekohetkellä toiminut potilaskuljetusten markkinoilla ja että kysymys tältä osin ei olisi valtioneutuksien säännöksissä tarkoitettua taloudellisesta toiminnasta. Näin ollen korkein hallinto-oikeus katsoi, toisin kuin hallinto-oikeus, ettei SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu taloudellista etua koskeva valtioneutukiedellytys ollut poissuljettavissa Hyvinkään sairaanhoitoalueen jäsenkuntien aikatilauskuljetuksista HUS-kuntayhtymälle ja sitä kautta välillisesti HUS-Logistiikka -liikelaitokselle maksaman korvauksen osalta.

HUS/Hyvinkään sairaanhoitoalueen lautakunnan oli tullut päätöksenteossaan huolehtia valtioneutukea koskevien unionin määräysten ja säännösten noudattamisesta. Kun valituksenalaisia lautakunnan päätöksiä tehtäessä ei ollut riittävällä tavalla selvitetty aikatilauskuljetuksista HUS-kuntayhtymälle ja sitä kautta välillisesti HUS-Logistiikka -liikelaitokselle maksettavan korvauksen markkinaehtoisuutta eikä hinnoittelun omakustannusperusteisuutta, kysymyksessä olevat lautakunnan päätökset olivat syntyneet kuntalain (365/1995) 90 §:n (1375/2007) 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla virheellisessä järjestyksessä. HUS/Hyvinkään sairaanhoitoalueen lautakunnan valituksenalaiset päätökset oli siten päätösosioista ilmenevin osin kumottava virheellisessä järjestyksessä syntyneinä eikä hallinto-oikeuden olisi tullut tältä osin hylätä valitusta. Hallinto-oikeuden päätös oli tämän vuoksi näiltä osin pääasian osalta kumottava.

Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus (SEUT) 107 artikla 1 kohta ja 108 artikla 3 kohta
Hallintolaki 31 § 1 momentti
Kuntalaki (410/2015) 7 § 1 momentti, 8 §, 9 § 1 ja 3 momentti, 49 § 1 momentti ja 126 §
Kuntalaki (365/1995) 90 § (1375/2007) 2 momentti
Terveystieteidenlakia 58 § 1 momentti ja 73 §

KHO:2018:30

Postitoiminta – Yleispalvelun piiriin kuulumaton postipalvelu – Kirjelähettykset - Sopimusasiakkaiden postilähetysten jakelu – Postitoimilupa – Toimilupaehdot – Toimitusehdot – Lähetysten jakelukerrat – Osoitteenmuutos- ja jakelunkeskeytyspalvelu – Lähetysten merkitseminen – Lähetysten toimilupa-alueen kuntakohtaiset keräilypisteet – Postidirektiivi – Yleisvaltuutus – Vaatimukset palvelun laadusta ja saatavuudesta sekä tehokkuudesta

Valtioneuvosto myönsi yhtiölle toimiluvan sopimusasiakkaille suunnattuun kirjelähettyksiä koskevaan postitoimintaan. Toimiluvan lupaehdot perusteltiin palvelujen laadun, saatavuuden ja tehokkuuden turvaamisella. Toimilupaehdot koskivat postipalvelun toimitusehtoja, lähetysten jakelukertoja, osoitteenmuutos- ja jakelunkeskeytyspalvelua, lähetysten merkitsemistä sekä keräilypisteitä lähetysten palauttamista ja noutamista varten.

Yhtiön mukaan sille myönnetty toimilupa koski postidirektiivin 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja yleispalvelun piiriin kuulumattomia palveluja. Näin sen harjoittamalta postitoiminnalta ei voitu edellyttää yksittäistä toimilupaa ja toimilupa voitiin asettaa lupaehtoja vain postidirektiivin 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen olennaisten vaatimusten noudattamisen takaamiseksi.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, unionin tuomioistuimen annettua asiassa korkeimman hallinto-oikeuden ennakkoratkaisupyynnön johdosta tuomion (C-368/15 Ilves Jakelu (EU:C:2017:462)), että yleispalveluvelvoitteen piiriin kuulumattoman postitoiminnan eli sopimusasiakkaille tarjottavien postipalvelujen edellytykseksi ei unionin tuomioistuimen mainitussa asiassa postidirektiivin 9 artiklan 1 kohdasta esittämän tulkinnan mukaisesti voitu asettaa yksittäistä toimilupaa. Postilain (415/2011) mukainen ennakkollista yksittäistä toimilupaa tuolloin edellyttänyt sääntely oli siten postidirektiivin vastainen.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että postidirektiivin 9 artiklan 1 ja 2 kohtaa oli unionin tuomioistui-

men edellä mainitun tuomion mukaisesti tulkittava siten, että yleispalvelun piiriin kuulumattomien postipalveluiden edellytykseksi voitiin asettaa direktiivin 9 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan toisessa luettelamakohdassa ja postilain (415/2011) 9 §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettuja palvelujen laatua, saatavuutta ja tehokkuutta koskevia välttämättömiä vaatimuksia, eikä näiden vaatimusten asettamisen ehtona ollut tältä osin postidirektiivin tarkoittamaa olennaisuutta koskevaa edellytystä.

Korkein hallinto-oikeus katsoi vielä, että pääosa valituksenalaisista lupaehtoista vastasi unionin tuomioistuimen mainitussa tuomiossa tarkoitettuja postidirektiivin 9 artiklan 1 kohdan ja 9 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan toisen luettelamakohdan tarkoittamia palveluiden laatua, saatavuutta ja tehokkuutta koskevia vaatimuksia sellaisina kuin unionin tuomioistuin oli näitä säännöksiä tulkinnut. Valtioneuvoston päätöksessä asetetuista lupaehtoista yhden ei katsottu vastanneen postidirektiivissä säädettyä. Valtioneuvoston päätöstä kokonaisuudessaan tai viimeksi mainittua lupaehtoa ei kuitenkaan kumottu ja poistettu oikeustilan muututtua asian käsittelyn kuluessa.

Postilaki (415/2011) 2 § 1–4 kohta sekä 7 ja 8 kohta, 3–6 §, 9 § 2 momentti 1–5 kohta ja 4 momentti, 14 § 1 momentti, 15 §, 16 § 1 momentti, 17 § 1 momentti, 23 § 1 momentti, 41 §, 47 §, 53 § 3 momentti, 54 § 1 ja 2 momentti, 62 §
Hallintolaki 44 § 1 momentti 3 kohta ja 45 § 1 momentti
Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 97/67/EY yhteisön postipalvelujen sisämarkkinoiden kehittämistä ja palvelun laadun parantamista koskevista yhteisistä säännöistä sellaisena kuin se on muutettuna direktiiveillä 2002/39/EY ja 2008/6/EY (postidirektiivi) 2 artikla 1, 13, 14, 18 ja 19 kohta, 3 artikla 1 kohta ja 9 artikla 1–3 kohta
Unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-368/15 Ilves Jakelu (EC-LI:EU:C:2017:462)
Ks. KHO 2015:112

KHO:2018:31

Jätehuolto – Jätelaki – Tuottajavastuu – Tuottajarekisteriin

hyväksymisen edellytykset – Käytöstä poistetut renkaat – Vastaanottoaika – Sopimusjärjestelyt – Tuotteen jakelija – Verkkokauppa

Yhtiö harjoitti ajoneuvojen renkaiden maahantuontia. Yhtiö oli tehnyt hakemuksen jätelain mukaiseen tuottajarekisteriin hyväksymiseksi. Hakemuksessaan yhtiö oli esittänyt kaksi mallia käytettyjen renkaiden vastaanoton järjestämiseksi koko Suomen alueella. Toisen mallin mukaan asiakas olisi tilannut yhtiöltä maksuttoman palautuspaketin, pakannut palautettavat renkaat palautuspakettiin ja toimittanut paketin lähimpään postin palvelupisteeseen, minkä jälkeen paketti toimitettaisiin postipalveluna yhtiön osoitteeseen. Toisen mallin mukaan käytettyjen renkaiden palautus olisi järjestetty kuljetusliikkeen kanssa tehdyn rahtisopimuksen perusteella asiakkaan luota noutopalveluna.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että jätelain tuottajavastuuta ei voida rajoittaa koskemaan vain yhtiön omia asiakkaita. Kaikki postin toimipisteet eivät lähtökohtaisesti soveltuneet jätelaissa tarkoitetuiksi käytettyjen renkaiden vastaanottoaikoiksi. Yhtiöllä ei ollut myöskään asianmukaista lupaa postin toimipisteiden käyttämiseen mainittuun tarkoitukseen. Vastaanottoaikojen korvaaminen yksinomaan noutopalvelulla olisi puolestaan edellyttänyt, että kunnissa ei olisi ollut jätelaissa tarkoitettujen renkaan jakelijoiden vastaanottopisteitä. Pelkästään se seikka, että tuottajalla eli tässä tapauksessa yhtiöllä ei ollut kunnissa vastaanottopisteitä, ei siten oikeuttanut järjestämään renkaiden vastaanottoa yksinomaan noutopalveluna. Yhtiön esitys käytettyjen renkaiden vastaanottamisen järjestämiseksi ei edellä lausuttu huomioon ottaen täyttänyt jätelain ja sen nojalla annetun asetuksen vaatimuksia.

Jätelaki 46 § 1 ja 2 momentti, 48 § 1 momentti 1 kohta, 49 § 1 momentti, 51 § 1 momentti, 56 § 1 momentti 3 kohta ja 4 momentti, 101 § 1 ja 2 momentti, 102 § 1 momentti Valtioneuvoston asetus käytöstä poistettujen renkaiden erilliskeräyksestä ja hyödyntämisestä 3 § 1 ja 2 momentti, 4 § 1 momentti, 6 §

KHO:2018:32

Yhteishallinto – Asumisoikeustalo – Asukasdemokratia – Asukastoimikunta – Asukkaiden osallistumisoikeus – Kiinteistönhuoltopalvelujen kilpailuttaminen

Asiassa oli korkeimmassa hallinto-oikeudessa kysymys siitä, oliko A Oy asumisoikeustalon omistajana noudattanut asumisoikeusasunnoista annetun lain ja yhteishallinnosta vuokrataloissa annetun lain säännöksiä asukkaiden osallistumisoikeudesta kilpailuttaessaan taloyhtiön kiinteistönhuoltopalvelut.

A Oy oli tiedottanut huoltosopimuksen kilpailuttamisesta, sen aikataulusta ja kilpailutusperusteista asukkaiden käytössä olevilla internetsivuilla maaliskuussa 2014. Lisäksi isännöitsijä oli huhtikuussa pidetyssä asukaskokouksessa ilmoittanut, että uusi huoltosopimus astuu voimaan heinä-elokuun vaihteessa ja huoltotehtäviin ei ole tulossa muutoksia. Asukastoimikunnan puheenjohtajan tiedusteltua kilpailutukseen osallistujista isännöitsijä oli heinäkuun alussa 2014 ilmoittanut sähköpostitse, että valinta tullaan tekemään kahden toimijan välillä ja valinta perustuu palvelun tasoon, palveluntarjoajan resursseihin sekä hintaan.

Aluehallintovirasto oli päätöksessään asettamassa määräajassa velvoittanut A Oy:n varaamaan asukastoimikunnalle tai yhteistyöelimelle mahdollisuuden osallistua kiinteistönhuoltosopimuksen kilpailuttamiseen tekemällä esityksiä, neuvottelemalla ja antamalla lausunto huoltosopimuksen sisällöstä ja huoltotehtävien järjestämisestä.

Korkein hallinto-oikeus ei muuttanut hallinto-oikeuden päätöstä, jolla A Oy:n valitus oli hylätty. A Oy:n ei katsottu menetelleen uuden huoltosopimuksen osalta asukkaiden osallistumisoikeuden kannalta yhteishallinnosta vuokrataloissa annetun lain edellyttämällä tavalla. Laiminlyönti ei korjautunut sen johdosta, että asukkaat olivat myöhemmin hyväksyneet huoltosopimuksen.

Laki asumisoikeusasunnoista 9 a § 1 momentti, 16 c § (1256/2010) 1 ja 2 momentti

Laki yhteishallinnosta vuokrataloissa 10 § 1 momentti 5 kohta

KHO:2018:33

Ylimääräinen muutoksenhaku – Menetetyn määräajan palauttaminen – Palauttamiskelpoinen määräaika – Aineellinen määräaika – Prosessuaalinen määräaika – Kansainvälinen suojelu – Perheenyhdistäminen – Toimeentuloedellytykset

Suomessa pakolaisaseman saanut A haki alaikäisten lastensa huoltajana menetetyn määräajan palauttamista perhesiteeseen perustuvaa oleskelulupaa koskevan hakemuksen tekemiseksi kolmen kuukauden määräajassa kansainvälistä suojelua koskevan päätöksen tiedoksiannosta. Tällöin oleskeluluvan myöntämiseen ei sovellettaisi toimeentuloedellytystä. Asiassa oli arvioitava, oliko kyseinen määräaika hallintolainkäyttölain 61 §:n nojalla palautettavissa.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että hakemuksessa tarkoitettu määräaika sitoi Maahanmuuttoviraston harkintavaltaa sen ratkaisesta, millä edellytyksillä pakolaisaseman saaneen henkilön perheenjäsenille voidaan myöntää oleskelulupa perhesiteen perusteella. A:lle oli Maahanmuuttoviraston päätöksellä myönnetty turvapaikka ja hän voi edelleen hakea ja oli hakenutkin lastensa huoltajana näille oleskelulupaa perhesiteen perusteella, vaikka hakemuksen kohteena oleva kolmen kuukauden määräaika oli päättynyt. Määräajan luonnetta arvioitaessa oli kiinnitettävä huomiota siihen, että Maahanmuuttovirasto voi edelleen poiketa toimeentuloedellytyksestä oleskelulupahakemusta käsitellessään laissa säädettyjen edellytysten täytyessä. Kysymyksessä ei siten ollut hallintolainkäyttölain 61 §:n 1 kohdassa tarkoitettu määräaika eikä liioin muutoksenhakuaika tai sellainen prosessitoimeen tai vastaavaan liittyvä määräaika, jota tarkoitetaan mainitun pykälän 2 tai 3 kohdassa. Näin ollen määräaika ei ollut palauttamiskelpoinen.

Hallintolainkäyttölaki 61 §
Ulkomaalaislaki 39 § 1 momentti ja 114 § 4 momentti 1 kohta

KHO:2018:34

Jätelaki – Siirtymäsäännös – Jätteenkuljetus – Jätteenkuljetusjärjestelmän valinta – Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus – Riittävät selvitykset – Kunnallisvalitus – Jatkovalitusoikeus

Kunnassa oli uuden jätelain voimaan tullessa voimassa vanhan jätelain mukainen sopimusperusteinen jätteenkuljetusjärjestelmä, jota täydennettiin lisäksi kunnan järjestämällä niin sanotulla paikkaavalla järjestelmällä. Kunnan tuli uuden jätelain siirtymäsäännösten mukaan määräajassa tehdä päätös kunnassa käyttöön otettavasta jätteenkuljetusjärjestelmästä. Toimivalta mainitun päätöksen tekemiseen oli kunnan jätehuoltoviranomaisena toimineella useamman kunnan yhteisellä jätelautakunnalla. Jätelautakunta päätti, että koko kunnan alueella otetaan käyttöön uuden jätelain mukainen kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus.

Uuden jätelain säätämisen yhteydessä oli haluttu säilyttää mahdollisuus kiinteistön haltijan järjestämään jätteenkuljetukseen. Kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta voitiin kuitenkin päättää vain siinä tapauksessa, että kaikki jätelain 37 §:n 1 momentissa säädetyt edellytykset täyttyivät. Ennen jätteenkuljetusjärjestelmän valintaa koskevan päätöksen tekemistä oli tullut riittävästi selvittää näiden edellytysten täyttyminen. Selvityksissä oli erityisesti kiinnitettävä huomiota niihin alueiden ominaisuuksiin, joilla on merkitystä jätteenkuljetuksen ja sen kustannusten tai toimivuuden kannalta. Selvityksen perusteella oli voitava arvioida, että kiinteistön haltijan järjestämälle jätteenkuljetukselle säädetyt edellytykset täyttyivät koko sillä alueella, jota päätös koski. Tämä olisi edellyttänyt esimerkiksi jätehuollon järjestämisen kannalta eri tyyppisten alueiden, kuten kaupunki- ja maaseutumaisen alueiden, tarkastelua erikseen sekä paikkaavan järjestelmän laajahkon käytön merkityksen selvittämistä.

Ennen päätöksen tekemistä oli muun muassa lausuntoja pyytämällä ja alueella toimiville kuljetusyrityksille suunnatulla kyselyllä selvitetty, täyttyivätkö kiinteis-

tön haltijan järjestämälle jätteenkuljetukselle säädetyt edellytykset. Jätelautakunnan päätöksentekoa varten laadittu selvitys oli kuitenkin yleispiirteinen, eikä sen perusteella ollut mahdollista varmistua kaikkien edellytysten täyttymisestä koko kunnan alueella.

Asiassa katsottiin myös, että jatkovalitusoikeus hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen kuntalain mukaan säilyi sellaisella muutoksenhakijalla, joka oli muuttanut pois jätelautakunnan toimialueeseen kuuluvasta kunnasta ennen hallinto-oikeuden päätöksen antamista.

Jätelaki (646/2011) 35 § 2 momentti, 36 § 1 momentti, 37 § 1 momentti ja 149 § 4 momentti
Hallintolaki 31 § 1 momentti
Kuntalaki (365/1995) 92 § 2 momentti ja 97 § 1 momentti
Ks. myös KHO 2016:19 ja 2016:20

KHO:2018:38

Kemikaaliturvallisuus – Ympäristönsuojelu – Poltonesteiden jakeluasema – Vaarallisten kemikaalien vähäinen käsittely ja varastointi – Ilmoitusmenetely – Ehto – Pelastusviranomaisen – Toimivalta – Standardi SFS 3352 – Pohjavesialue

Poltonesteiden jakeluaseman toiminta edellytti vaarallisten kemikaalien vähäisenä varastointina kemikaaliturvallisuuslain mukaisen ilmoituksen tekemistä. Jakeluasema oli suunniteltu sijoitettavaksi I luokan pohjavesialueen ulkopuolelle. Näin ollen toiminta ei edellyttänyt ympäristönsuojelulain nojalla ympäristölupaa vaan kuului mainitun lain mukaisen rekisteröintimenettelyyn piiriin.

Kemikaaliturvallisuuslain 135 §:n mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) julkaisee luettelon niistä standardeista, joita noudattaen katsotaan mainitun lain nojalla annettujen säännösten vaatimusten täyttyvän. Tukesin julkaisemaan luetteloon sisältyi jakeluasemia koskeva standardi SFS 3352, jonka mukaan tärkeiden ja vedenhankintaan soveltuvien pohjavesialueiden ulkopuolella sovellettiin lähtökohtaisesti standardin perusrakennemallia. Pelastusviranomaisen oli kemikaaliturvallisuuslain mukaisen ilmoituksen johdosta antamassaan päätöksessä

asettanut ehdon, jonka mukaan jakeluasemalta edellytettiin standardin mukaista erityisrakennemallia (jakeluasema pohjavesialueella).

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että lähtökohtaisesti ympäristönsuojelulain mukaisessa rekisteröintimenettelyssä varmistetaan ympäristönsuojelulainsäädännössä asetettujen vaatimusten täyttyminen noudattamalla ympäristönsuojelulain nojalla annetun jakeluasema-asetuksen säännöksiä. Vastaavasti kemikaaliturvallisuuslain 135 §:stä ilmenevän periaatteen mukaisesti jakeluasemapäätöksen vaatimukset lähtökohtaisesti täytetään jakeluasemastandardia noudattamalla siltä osin kuin niiden soveltamisalat ovat päällekkäisiä. Standardin noudattaminen ei kuitenkaan poistanut pelastusviranomaisen toimivaltaa asettaa tarvittaessa jakeluasemillekin ehtoja kemikaaliturvallisuuslain 2 luvussa säädettyjen turvallisuusvaatimusten täyttämiseksi.

Kun otettiin huomioon suunnitellun sijoituspaikan erityispiirteet, kemikaaliturvallisuuslain tarkoitus ehkäistä myös ympäristövahinkoja, lain 2 luvussa säädetyt yleiset turvallisuusvaatimukset, niitä tarkentavan kemikaaliturvallisuusasetuksen 10 §:n 1 momentti ja jakeluasematoiminnasta pohjavedelle tyypillisesti aiheutuvat riskit, pelastusviranomaisella oli tässä tapauksessa toimivalta ja kemikaaliturvallisuuslain mukaiset asialliset perusteet asettaa pohjaveden suojaamiseksi jakeluasemastandardin vaatimuksia ankarampi ehto.

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (kemikaaliturvallisuuslaki) 1 §, 2 luku, 24 § 1 momentti, 25 § ja 135 §

Ympäristönsuojelulaki 17 § 1 momentti ja 116 § Valtioneuvoston asetus räjähteiden valmistuksen, käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista (kemikaaliturvallisuusasetus) 10 § 1 momentti Valtioneuvoston asetus nestemäisten polttoaineiden jakeluasemien ympäristönsuojeluvaatimuksista (444/2010, jakeluasema-asetus) Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös vaarallisten kemikaalien käsittelystä ja varastoinnista jakeluasemilla (415/1998, jakeluasemapäätös)

KHO:2018:39

Lastensuojelu – Huostaanotto ja sijaishuoltoon sijoittaminen – Läheisverkoston kartoittaminen – Kasvuolosuhteet – Kokonaisarviointi – Kasvuolosuhteet vanhempien ja oheishuoltajien luona – Lapsen huollosta ja asumisesta päättäminen tai sopiminen – Lapsen huoltoa ja asumista koskevan määräyksen ja huostaanoton suhde – Lapsen sijoittaminen väliaikaisesti vanhempiensa tai muun huoltajansa luokse – Lapsen sijoittaminen oheishuoltajansa luokse

Viranhaltija oli lapsen asuessa oheishuoltajiansa luona tehnyt hallinto-oikeudelle hakemuksen lapsen huostaanottamiseksi ja sijoittamiseksi oheishuoltajiansa luokse.

Hallinto-oikeus oli hylännyt lapsen huostaanottoa ja sijaishuoltoon sijoittamista koskevan hakemuksen. Hallinto-oikeus oli arvioinut huostaanoton ja sijaishuoltoon sijoittamisen edellytyksiä siitä lähtökohdasta, olivatko lapsen kasvuolosuhteet oheishuoltajiansa luona uhanneet vakavasti vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä lastensuojelulain 40 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla. Hallinto-oikeus oli todennut muun ohella, ettei olosuhteissa oheishuoltajien luona ollut edes väitetty olevan puutteita. Hallinto-oikeus oli katsonut, etteivät lapsen kasvuolosuhteet olleet uhanneet vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä siitä huolimatta, että sosiaalitoimella oli hakemuksen mukaan ollut vaikeuksia avohuollon tukitoimien järjestämisessä oheishuoltajille tai että lapsen huoltajilla ja oheishuoltajilla oli puutteita keskinäisessä kommunikoinnissa. Hallinto-oikeus oli lisäksi todennut, että lapsen asumisesta päätetään ensisijaisesti lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain nojalla vanhempien ja muun huoltajan välisellä sopimuksella tai käräjäoikeuden päätöksellä ja että lastensuojelulain 49 §:n 3 momentista johtui, ettei huostaanotettua lasta voida sijoittaa pysyvästi vanhemman tai muun huoltajan luokse.

Hakemuksen tehnyt viranhaltija valitti hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Korkein hallinto-oikeus totesi lastensuojelulain säätämiseen johdaneesta hallituksen esityksestä (HE 252/2006 vp) käyvän ilmi, että lastensuojelulain 32 §:n 2 momentin tarkoituksena on täsmentää lapsen huollosta annettavan määräyksen suhdetta huostaanottoon. Vaikka lapsen tilanteen turvaamiseksi on ensisijaisesti haettava lapsen huoltoa ja asumista koskevaa määräystä, tämä kuitenkin ei saa vaarantaa lapsen tilannetta silloin, kun lastensuojelulain 40 §:n mukaiset huostaanoton edellytykset täyttyvät. Lastensuojelulain 40 §:ssä säädettyjen huostaanoton edellytysten täytyessä lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain nojalla annettavan lapsen huoltoa ja asumista koskevan määräyksen lähtökohtainen ensisijaisuus ei ole esteenä lastensuojelulain mukaiselle huostaanotolle.

Edellä mainitusta hallituksen esityksestä käy lisäksi ilmi, että lastensuojelulain 40 §:n 1 momentissa oli kodin olosuhteiden sijasta ehdotettu käytettäväksi sanaa kasvuolosuhteet. Sanamuodon muutoksen tarkoituksena oli ollut laajentaa huostaanoton edellytyksiä tilanteisiin, joissa lapsen terveyden ja kehityksen vaarantumisen vakava uhka ei johdu suoranaisesti lapsen kotiin liittyvistä syistä, vaan muista kasvuolosuhteista.

Korkein hallinto-oikeus katsoi toisin kuin hallinto-oikeus, että lapsen kasvuolosuhteista tehtävissä kokonaisarvioinnissa tuli ottaa huomioon lapsen kasvuolosuhteet oheishuoltajiansa luona sekä kasvuolosuhteet vanhempiensa luona. Huomioon oli otettava myös asumisolosuhteiden nykyinen epävarmuus sekä vanhempien suhtautuminen lapsen välttämättömien palvelujen ja tukitoimien toteuttamiseen. Myös avohuollon tukitoimien sopivuutta, mahdollisuutta ja riittävyttä tuli arvioida ottaen huomioon lapsen kasvuolosuhteet kokonaisuudessaan.

Asiassa ei ollut kysymys lastensuojelulain 49 §:n 3 momentissa tarkoitettua lapsen kotiin palamisen valmistelusta kodin ulkopuolisen sijoituksen jälkeen tai lapsen sijoittamisesta muusta kyseisessä säännöksessä tarkoitettua syystä väliaikaisesti vanhempiensa tai muun huoltajansa hoidettavaksi tai kasvatettavaksi. Mainitusta

säännöksestä ei kysymyksessä olleissa olosuhteissa johtunut estettä sijoittaa lasta huostaanotettuna oheishuoltajansa luokse.

Korkein hallinto-oikeus kumosi hallinto-oikeuden päätöksen ja palautti asian hallinto-oikeudelle uudelleen käsiteltäväksi huostaanoton ja sijaishuoltoon sijoittamisen edellytysten selvittämistä varten sekä sen jälkeen uudelleen ratkaistavaksi.

Lastensuojelulaki 4 §, 32 § 1 ja 2 momentti, 40 §, 45 § 1 momentti, 49 § 1–3 momentti ja 50 §

KHO:2018:41

Ympäristönsuojelu – Ympäristölupa – Peruuttaminen – Muuttaminen – Polttonesteiden jakeluasema – Tärkeä pohjavesialue – Pohjaveden pilaamiskielto

Ympäristö- ja rakennuslautakunta oli peruuttanut polttonesteiden jakeluasemalle myönnetyn toistaiseksi voimassa olevan ympäristöluvan, koska toiminnasta aiheutui pohjaveden pilaantumisen vaaraa. Jakeluasemakiinteistö sijaitsi I-luokan pohjavesialueen pohjaveden muodostumisalueella. Kiinteistön maaperä oli hiekkaa, eikä alueella ollut vettä ja haitta-aineita pidättäviä maakerroksia. Kiinteistön maaperä- ja pohjavesiolosuhteet olivat jakeluasematoiminnan harjoittamiseen erityisen huonosti soveltuvat.

Ympäristölupa voitiin peruuttaa, kun toiminnasta aiheutuvaa pohjaveden pilaantumisen vaaraa ei voitu sulkea pois luvanhaltijan esittämällä tai muillakaan arvioitavissa olevilla toimenpiteillä. Ennen peruuttamisesta päättämistä lupaviranomaisen tuli hankkia riittävät selvitykset, joiden perusteella voitiin samassa yhteydessä arvioida, oliko lupaa mahdollista muuttaa toiminnan jatkamisen edellytysten täyttämiseksi. Luvan peruuttaminen ei edellyttänyt, että ensin olisi erillisellä lainvoimaisella päätöksellä ratkaistua, voidaanko lupaa muuttaa, vaan muuttamisedellytyksiä voitiin harkita osana peruuttamismenettelyä.

Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 8 §, 58 § ja 59 §
Ks. vastaavasti ympäristönsuojelulaki (527/2014) 17 § 1 momentti, 89 § 2 momentti ja 93 §

KHO:2018:42

Perusopetus – Maksuton koulukuljetus – Jaksojärjestelmä – Koulumatkan kesto eri opetusjaksojen aikana – Laskentatavan asianmukaisuus – Päätöksen tekeminen

A:lla oli koulumatkan pituuden perusteella oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen. Koska A oli yli 13-vuotias, hänen päivittäinen koulumatkansa sai kestää enintään kolme tuntia.

A:lle oli lukuvuodeksi 2016–2017 myönnetty koulukuljetus koulukuljetusautolla niinä päivinä, joina hänen koulumatkansa kesti yli kolme tuntia. Muina päivinä kuljetus oli myönnetty linja-autolla. Päätöksestä ilmeni, että oppilaan käymässä koulussa opetus tapahtui jaksoissa, jotka vaihtuivat kuuden viikon välein. Perusopetusjohtajan tehdessä päätöksensä tiedossa oli ollut ainoastaan ensimmäisen jakson lukujärjestys. Päätöksen mukaan koulumatkaan kuuluva aika tarkistettiin jokaiselle jaksolle erikseen.

Hallinto-oikeus oli kumonnut perusopetusjohtajan päätöksen muiden kuin ensimmäisen ja toisen opetusjakson osalta ja palauttanut asian tältä osin perusopetusjohtajalle todeten, että kaupungin on tehtävä erilliset päätökset kullekin opetusjaksolle siinä vaiheessa, kun sillä on tiedossa kunkin jakson lukujärjestys. Asiassa oli korkeimmassa hallinto-oikeudessa kaupunginhallituksen valituksesta ratkaistavana, oliko koulukuljetusta koskeva päätös voitu tehdä koko lukuvuotta varten sillä tavoin avoimena, että koulumatkan kesto linja-autoa käyttäen tarkistettiin jokaiselle jaksolle erikseen ja oppilaan koulukuljetus hoidettiin koulukuljetusautolla niinä päivinä, joina koulumatka linja-autolla kestäisi tämän tarkistuksen mukaan yli kolme tuntia. Kaupunginhallituksen valituksesta ilmeni, että linja-autolla tehtävien koulumatkojen keston tarkistaminen oli tarkoitettu tehtävän ilman, että asiasta tehdään uusia valituskelpoisia päätöksiä.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että oppilaan oikeudesta perusopetuslain 32 §:n 1 momentissa tarkoitettuun maksuttomaan kuljetukseen oli tehtävä hallintopäätös, johon asianosaiset voivat pe-

rusopetuslain 42 §:n mukaisesti hakea valittamalla muutosta hallinto-oikeudelta. Asianosaisten oikeusturva ja päätöksen asianmukainen tuomioistuINVALVONTA edellyttivät, että päätös perustui riittävästi selvitykseen koulumatkan kestosta. Hallinto-oikeuden oli sille esitettävän selvityksen perusteella voitava varmistua siitä, että myös koulumatkan keston laskentatapa oli asianmukainen. Kun hallinto-oikeudelle ei esillä olevassa asiassa ollut esitetty tästä lainkaan selvitystä ensimmäisen ja toisen opetusjakson jälkeiseltä ajalta, hallinto-oikeuden oli tullut kumota päätös tältä osin ja palauttaa asia perusopetusjohtajalle uudelleen käsiteltäväksi.

Korkein hallinto-oikeus totesi edelleen, että asianosaisten oikeusturva ja päätöksen tuomioistuINVALVONTA eivät esillä olevassa tilanteessa välttämättä kuitenkaan edellyttäneet sitä, että kuljetuksen järjestämistavasta tehdään hallinto-oikeuden päätöksessä edellytetyllä tavalla erillinen päätös kullekin opetusjaksolle siinä vaiheessa, kun näiden jaksoiden lukujärjestykset ovat tiedossa. Riittävästi voitiin pitää sitä, että pidempää ajanjaksoa koskeva päätös tehdään siten, että myös sen laskentatavan asianmukaisuus, jolla linja-autolla tehtävän koulumatkan kesto seuraavien opetusjaksojen aikana määräytyy, voidaan päätöksestä valittamalla saattaa tuomioistuimen arvioitavaksi. Esillä olevassa asiassa tarvittavat, tuomioistuINVALVONNAN edellyttämät laskelmat linja-autolla tehtävän koulumatkan kestosta olisi ollut mahdollista tehdä koulun alkamis- ja päättymisaikojen sekä linja-autoaikataulujen perusteella myös ilman kunkin opetusjakson lukujärjestystä. Näin meneteltäessä tämän päätöksen perusteella voitaisiin kunkin opetusjakson lukujärjestyksen valmistuttua todeta, kestäkö oppilaan koulumatka jonakin tai joinakin viikonpäivinä yli kolme tuntia. Tällöin asianosaisten oikeusturva ja päätösten tuomioistuINVALVONNAN toteutuminen eivät edellyttäisi erillisten valituskelpoisten päätösten tekemistä kullekin opetusjaksolle.

Korkein hallinto-oikeus hylkäsi kaupunginhallituksen valituksen. Kun ajanjakso, jota Järvenpään kaupungin perusopetusjohtajan päätös oli koskenut, oli jo kulunut,

hallinto-oikeuden päätökseen sisällytynyt lausuma asian palauttamisesta perusopetusjohtajalle uudelleen käsiteltäväksi kuitenkin poistettiin.

Perusopetuslaki 32 § 1 ja 2 momentti

KHO:2018:43

Maaseudun kehittämisen tukeminen – Toimintarahain myöntäminen toimintaryhmälle (Leader-ryhmä) – Tuki toimintakustannuksiin ja toiminnan edistämiseen – Hyväksyttävien palkkakustannusten kohtuullisuusarvio – Yksittäisen henkilön hyväksyttävä enimmäiskuuksipalkka – Kohtuullisuusarvio ennen toimintarahain maksamista

Maaseutuvirasto myönsi maaseudun kehittämisen tukemisesta annetussa laissa tarkoitettua toimintarahaa yhdistykselle tämän toimintakustannuksiin ja toiminnan edistämiseen noin 950000 euroa ajalle 6.3.2015–31.12.2019. Päätöksessään virasto katsoi muun ohella, että toimintarahasta hyväksyttävä yksittäisen, täysiaikaisesti työskentelevän henkilön palkka voi olla enintään 4100 euroa kuukaudessa.

Hallinto-oikeus hylkäsi yhdistyksen valituksen katsoen muun ohella, että Maaseutuvirasto oli toimivaltansa puitteissa voinut jo toimintarahaa myönnettäessä arvioida toimintarahasta hyväksyttävien palkkakustannusten kohtuullisuutta kokonaiskustannusarviota tarkemmin ja ottaa toimintarahain myöntämistä koskevaan päätökseen sitä koskevan ehdon. Yhdistykselle annettua päätöstä ei ollut pidettävä lainvastaisena myöskään sillä perusteella, että joissakin muiden toimintaryhmien päätöksissä ei ollut vastaavaa ehtoa.

Korkein hallinto-oikeus myönsi yhdistykselle valitusluvan ja tutki asian. Korkein hallinto-oikeus viittasi hallinto-oikeuden päätökseen siltä osin kuin hallinto-oikeus oli katsonut, että Maaseutuvirasto voi arvioida kustannusten kohtuullisuutta myös yksittäisen kustannuserän osalta jo toimintarahain myöntämistä koskevassa päätöksessä. Sovellettavissa säännöksissä ei toisaalta säädetty tarkemmin toimintarahaa koskevien kustan-

nusten kohtuullisuuden arvioinnista. Kun otettiin huomioon Maaseutuviraston harkintavalta toimintarahalla katettavien kustannusten kohtuullisuuden arvioinnissa sekä toimintaryhmän tehtävät ja sille myönnettävän toimintarahaa käyttötarkoitus, hallinnonalan palkkoihin ja toimintaryhmien keskinäiseen vertailuun pääosin perustunutta arviointia voitiin pitää perusteltuna lähtökohtana kustannusten kohtuullisuuden arvioinnille. Vaikka Maaseutuviraston päätöksen puutteena voitiinkin pitää sitä, että päätöksestä ei käynyt ilmi, miten virasto oli arvioinut yhdistyksen esittämien palkkakustannusten kohtuullisuutta suhteessa toimintarahahakemuksessa esitettyyn yhdistyksen toiminnan laatuun ja laajuuteen, tämä arvio oli sittemmin esitetty Maaseutuviraston lausunnossa hallinto-oikeudelle. Korkein hallinto-oikeus totesi lisäksi hallinto-oikeuden tavoin, ettei Maaseutuvirasto ollut toiminut tasapuolisuuden periaatteen vastaisesti jättäessään vastaavan enimmäispalkkaehdon sisällyttämättä osaan toimintarahaa myöntämispäätöksistä. Kustannusten kohtuullisuudesta oli varmistuttava joka tapauksessa viimeistään toimintarahaa maksamisvaiheessa. Yhdistyksen valitus hylättiin.

Laki maaseudun kehittämisen tukemisesta 66 § ja 69 § 3 momentti
Valtioneuvoston asetus maaseudun hanketoiminnan tukemisesta 34 § 1 momentti, 35 § 1 momentti 1 kohta ja 2 momentti
Hallintolaki 6 ja 45 §

Verotus

KHO:2018:26

Arvonlisävero – Verollinen myynti – Myynnin oikaisuerä – Perusteeton laskutus – Hinnanalennus – Vahingonkorvaus – Ajallinen kohdistaminen

A oli harjoittanut yksityisenä elinkeinonharjoittajana henkilökuljetusliikennettä, josta hän oli ollut arvonlisäverovelvollinen. B:n kunnan ja A:n välillä oli vallinnut sopimussuhde, jonka perusteella A oli laskuttanut kuntaa kunnan järjestämistä vammaispalvelulain mukaisista kuljetuksista osin perusteettomasti vuosien

2007–2011 aikana. A oli hovioikeuden tuomiolla velvoitettu maksamaan kunnalle takaisin liikveloituksen määrä arvonlisäveroineen.

Hyvitystä, jonka A oli B:n kunnalle hovioikeuden tuomion perusteella maksanut, oli arvonlisävero-oikeudellisesti luonnehdittava hinnanalennukseksi ja sellaiseksi oikaisueräksi, jonka perusteella A:n arvonlisäverollisen myynnin veron perustetta oli oikaistava. Oikaisu oli hyvän kirjanpitotavan mukaan kohdistettava sille tilikaudelle, jonka aikana hovioikeuden tuomio oli annettu. Äänestys 4–1.

Verohallinnon palautuspäätös kohdekaudelta 12/2014.
Arvonlisäverolaki 78 § 1 momentti 1 kohta (1501/1993) ja 139 § 1 momentti
Yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä annettu neuvoston direktiivi 2006/112/EY 90 artikla 1 kohta

KHO:2018:35

Ennakkoperintä – Työnantajan sosiaaliturvamaksu – Palkka – Ryhmäläkevakuutus – Kollektiivinen lisäeläketurva – Osakeyhtiön osakas – Vakuutusmaksun määrä

A ja B omistivat koko X Oy:n osakekannan, ja X Oy omisti koko Y Oy:n osakekannan. Y Oy oli joulukuussa vuonna 2010 ottanut ryhmäläkevakuutuksen, jossa vakuutettuina olivat ensin vain A ja B sekä vuoden 2011 kesäkuusta lukien myös B:n puoliso C. Y Oy oli maksanut vakuutusmaksuja A:n osalta vuosina 2010–2011 yhteensä 337623 euroa ja B:n osalta vuosina 2010–2012 yhteensä 333508 euroa. Y Oy ei ollut maksanut rahapalkkaa A:lle ja B:lle.

Y Oy:ssä toimitetussa verotarkastuksessa oli katsottu, että yhtiön A:n ja B:n osalta maksamat vakuutusmaksut olivat vakuutettujen henkilöiden palkkatuloa. Yhtiölle oli maksuunpantu tältä osin suorittamatta jääneet työnantajan sosiaaliturvamaksut veronkorotuksineen.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että Y Oy oli sinänsä voinut järjestää kollektiivisen lisäeläketurvan työntekijöistään koostuvalle henkilöpiirille osakeyhtiöihin rinnastettavat A ja B mukaan lukien. Kun otettiin huomioon A:n ja B:n osalta maksettujen vakuutus-

maksujen suuri määrä, yhtiön katsottiin heidän osaltaan korvanneen rahapalkan läkevakuutusmaksujen muodossa, minkä vuoksi heidän osaltaan asiassa ei ollut kyse kollektiivisesta lisäeläketurvasta. Y Oy:n A:n ja B:n osalta maksamat vakuutusmaksut olivat kokonaisuudessaan vakuutettujen henkilöiden ennakkoperintälain 13 §:ssä tarkoitettua palkkaa, jonka perusteella yhtiön olisi tullut suorittaa työnantajan sosiaaliturvamaksuja. Vuodet 2010–2012.

Ennakkoperintälaki 13 § 1 ja 3 momentti
Laki työnantajan sosiaaliturvamaksusta 4 § (1114/2005) 1 ja 2 momentti
Tuloverolaki 68 § (772/2004) 1 momentti ja 96a § 2 momentti (772/2004)

KHO:2018:36

Henkilökohtaisen tulon verotus – Tulon veronalaisuus – Palkka – Työnantajan suorittamat eläkevakuutusmaksut – Kollektiivinen lisäeläkevakuutus – Työntekijän irtisanominen

B Oy oli syksyllä 2012 käydyissä yhteistoimintaneuvotteluissa tarjonnut tuotannollisista ja taloudellisista syistä mahdollisesti irtisanottavalle henkilöstölleen 18000 euron tukipaketin työntekijää kohden. Tukivaihtoehtoina olivat olleet 1) 18000 euron suuruinen talletus lisäeläkerahastoon (henkilöt, joilla mahdollisuus siirtyä eläkkeelle työttömyyspäivärahan jälkeen, iältään 58 vuotta ja 1 kuukausi työsuhteen päättyessä) ja 2) 18000 euron rahakorvaus, joka voidaan käyttää esimerkiksi pidennettynä irtisanomisaikana tai kouluttautumiseen (kaikki muut mahdollisesti irtisanottavat). B Oy oli joulukuussa 2012 irtisanonut kaikkiaan 27 työntekijäänsä mukaan lukien A:n. B Oy oli ottanut 18:lle vuonna 1955 tai aikaisemmin syntyneelle irtisanottavalle työntekijälle mukaan lukien A:lle ryhmäläkevakuutuksen. B Oy oli vuosina 2012 ja 2013 maksanut A:han kohdistuvia vakuutusmaksuja 9000 euroa kumpanakin vuonna.

B Oy:n A:lle tarjoamaa ryhmäläkevakuutusta ja yhtiön vakuutuksen perusteella suorittamia vakuutusmaksuja oli edellä selos-

tetuissa olosuhteissa pidettävä irtisanomistilanteessa maksettuna työsuhteeseen liittyvänä korvauksena, joka oli A:n tuloverolain 61 §:n 2 momentissa tarkoitettua palkan luontoista veronalaista ansiotuloa. B Oy:n maksamat vakuutusmaksut eivät siten koskeneet tuloverolain 96a §:n 2 momentissa tarkoitettua kollektiivista lisäeläketurvaa. Verovuodet 2012 ja 2012. Äänestys 4–1.

Tuloverolaki 61 § 2 momentti, 68 § 1 momentti ja 96a § 2 momentti

KHO:2018:37

Henkilökohtaisen tulon verotus – Tulon veronalaisuus – Kollektiivinen lisäeläkevakuutus – Vakuutusyhtiön maksama eläke

A:n työnantaja B Oy oli vuonna 2012 ottanut yhteistoimintaneuvotteluihin liittyen ryhmäeläkevakuutuksen, johon A oli liitetty. B Oy oli vuosina 2012 ja 2013 maksanut vakuutusyhtiölle A:n osalta ryhmäeläkevakuutuksen maksuja 9 000 euroa kumpanakin vuonna. B Oy:ssä toimitetun verotarkastuksen perusteella vakuutusmaksujen määrät oli luettu A:n verovuosien 2012 ja 2013 ansiotuloihin. A ei saanut uutta veronalaista tuloa, kun vakuutusyhtiö vuosina 2016 ja 2017 maksoi hänelle ryhmäeläkevakuutuksen perusteella eläkettä hänen verotuksessaan veronalaisena tulona jo huomioon otetun 18000 euron määrään saakka. Ennakkoratkaisu verovuosille 2016–2017.

Tuloverolaki 29 § 1 momentti

KHO:2018:40

Tuloverotus – Henkilökohtaisen tulon verotus – Työpanosinko – Holdingyhtiö – Kommandiittiyhtiö – Veron kiertäminen – Lääkäriyhtiö

A oli ollut C Oy:n osakkeenomistaja, ja C Oy oli ollut B Ky:n vastuunalainen yhtiömies. Lääkärien pääsääntöisesti itse omistamat osakeyhtiöt olivat toimineet B Ky:n vastuunalaisina yhtiömiehinä. Kullekin vastuunalaiselle yhtiömiehelle oli B Ky:ssä perustettu oma tulosityksikkönsä, jonka liikevaihto oli muodostunut kunkin lääkäriosakkaan, A mukaan lukien, suorittaman työn perusteella.

B Ky:ssä toimitetun verotarkastuksen havaintojen perusteella A:n ansiotuloihin oli tuloverolain 33b §:n 3 momentin ja verotusmenettelystä annetun lain 28 §:n nojalla lisätty B Ky:stä vastuunalaiselle yhtiömiehelle C Oy:lle jaettu tulo-osuus työpanososion luontoisena tulona.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että osuus B Ky:n voitosta kertyisi A:lle osinkotulona ilman työpanososinkoihin liittyviä veroseurauksia, jos esillä olevaa voittoa A:lle saakka jaettuna verotettaisiin omistusrakenteen yksityisoikeudelliseen muotoon lähtökohtaisesti liittyvien veroseurauksien mukaisesti. Tällainen lopputulos oli katsottava tuloverolain 33b § 3 momentin näkökulmasta lain tarkoituksen vastaiseksi veroeduksi, vaikka esillä oleva tilanne ei kuulunutkaan tuloverolain 33b §:n 3 momentin sanamuodon mukaiseen soveltamisalaa. Kommandiittiyhtiön käyttöön perustuva toimintamalli oli liiketaloudellisilta perusteiltaan suhteellisen ohut ja osin keinotekoinen, kun otettiin huomioon, että toimintamallilla saavutettava hyöty liittyi lähinnä A:lle kertyvän voitonjaon verotukseen. Toimintamalli ei siten kokonaisuutena arvioiden vastannut asian varsinaista luonnetta ja tarkoitusta, minkä vuoksi B Ky:n vastuunalaiselle yhtiömiehelle C Oy:lle kuuluva osuus kommandiittiyhtiön voitosta oli tullut verottaa yhtiön osakkeenomistajan A:n työpanokseen perustuvana tuloverolain 33b §:n 3 momentissa tarkoitettuna tulona. Verovuosi 2010. Äänestys 3–2.

Tuloverolaki 33b § 3 momentti (469/2009)
Laki verotusmenettelystä 28 § 1 momentti

KHO:2018:44

Arvonlisävero – Rahoituspalvelu – Sijoitusrahastotoiminta – Eriytyinen sijoitusrahasto – Vaihtoehtorahasto – Säilytysyhteisötoiminta – Säilytyspalkkiot

A:lla oli Finanssivalvonnan antama lupa toimia säilytysyhteisönä, ja se oli sijoitusrahastolaisissa ja vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettu säilytysyhteisö. A luovutti sijoitusrahastolaisissa ja vaihtoehtorahastojen hoi-

tajista annetussa laissa tarkoitettuihin sijoitusrahastoille ja rahastoyhtiöille lakisääteisiä säilytysyhteisöpalveluja.

Sijoitusrahastolaisissa ja vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettujen säilytysyhteisön tehtävät kohdistuivat pääasiallisesti rahaston varojen säilyttämiseen sekä sijoitusrahastojen toiminnan valvontaan ja tarkastukseen. Säilytysyhteisön rahastoilta saamia palkkioita ei ollut pidettävä vastikkeina arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa tarkoitetuista verosta vapautetuista sijoitusrahaston hallinnointipalveluista. A:n oli suoritettava arvonlisäveroa mainituista palkkioista.

Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisu ajalle 24.2.2017–31.12.2018.
Arvonlisäverolaki 41 §, 42 § 1 momentti 6 kohta ja 3 momentti
Yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä annettu neuvoston direktiivi (2006/112/EY) 135 artikla 1 kohta g alakohta
Unionin tuomioistuimen tuomiot asioissa C-169/04, Abbey National, C-275/11, GfBk ja C-595/13, Fiscale Eenheid
Vrt. KHO 25.4.2003 taltiot 1042 ja 1043

KHO:2018:45

Kiinteistövero – Kiinteistön arvostaminen – Maapohjan verotusarvo – Rakennusoikeus – Asemakaavan muutos – Asemakaavan kaksitasomääräys – Luottamuksensuoja

Asunto Oy A omisti B:n kaupungissa tontin X, jolle yhtiö oli rakentanut alun perin voimassa olleen asemakaavan rakennusoikeuden mukaisesti 1940 kerrosneliömetrin suuruisen asuinrakennuksen. Asuinrakennuksen valmistumisen jälkeen voimaan tulleen asemakaavan mukaan tontin rakennusoikeus oli vain 1100 kerrosneliömetriä. Asemakaavamuutoksen tarkoituksena oli suojella rakennettuja vanhoja rakennuksia purkamiselta. Uuteen asemakaavaan oli sisällytetty niin sanottu kaksitasomääräys, jonka mukaan olemassa olevassa ennen tiettyä ajankohtaa rakennusluvan saaneessa rakennuksessa saadaan suorittaa korjaaminen uudisrakentamiseen

verrattavalla tavalla sen estämättä, mitä kaavassa muuten on määrätty muun muassa tontin kerrosalasta.

Toimitetussa kiinteistöverotuksessa Asunto Oy A:n omistaman tontin maapohjan verotusarvo oli vahvistettu kiinteistön voimassa olleen asemakaavan mukaisen rakennusoikeuden 1100 kerrosneliometriä ja kyseessä olevalle vuodelle vahvistetun kerrosneliömetrihinnan perusteella. Hallinto-oikeus oli Veronsaajien oikeudenvalvontayksikön valituksen johdosta katsonut, että maapohjan verotusarvoa määrättäessä laskentaperusteena oli käytettävä tontin alkuperäistä rakennusoikeutta 1 940 kerrosneliometriä.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että maapohjan verotusarvoa vahvistettaessa huomioon on otettava, mihin tarkoitukseen kiinteistön omistaja on maapohjaa käyttänyt.

Koska yhtiö oli käyttänyt omista maansa kiinteistöä 1940 kerrosneliömetrin suuruisen asuinrakennuksen rakennuspaikkana, yhtiön omistaman tontin maapohjan verotusarvoa vahvistettaessa käytettävänä rakennusoikeutena ei ollut pidettävä verovuonna voimassa olleen asemakaavan mukaista 1100 kerrosneliömetrin suuruisia rakennusoikeutta vaan yhtiön tosiasiassa hyödyntämää alkuperäisen asemakaavan mukaista 1940 kerrosneliömetrin suuruisia rakennusoikeutta.

Koska esillä olleelta vuodelta ja usealta aiemmalta vuodelta Verohallinnon lain säännöksen nojalla erikseen vahvistamien laskentaperusteiden nojalla toimitetuissa kiinteistöverotuksissa yhtiön omistaman kiinteistön maapohjan verotusarvo oli vahvistettu 1100 kerrosneliömetrin suuruisen ra-

kennusoikeuden perusteella, korkein hallinto-oikeus katsoi, että yhtiölle oli syntynyt oikeutettu odotus siitä, että sen omistaman kiinteistön maapohjan verotusarvo perustuu 1100 kerrosneliömetrin rakennusoikeuteen. Yhtiölle oli siten myönnettävä luottamuksensuojaa, minkä vuoksi korkein hallinto-oikeus kumosi hallinto-oikeuden päätöksen ja saattoi toimitetun kiinteistöverotuksen voimaan. Verovuosi 2014. Äänestys 4-1 perusteluista.

Kiinteistöverolaki 15 § (811/2013)
Laki varojen arvostamisesta verotuksessa 29 § 1 momentti ja 4 momentti (505/2010)
Verohallinnon päätös rakennusmaan verotusarvon laskentaperusteista (1329/2013) 1 §
Hallintolaki 6 §

Toimitus: Tia Tuominen
Alma Talent
shop.almatalent.fi
[pro.almatalent.fi/#suomenlaki](https://twitter.com/pro.almatalent.fi/#suomenlaki)